

УДК 371.38; 378.14

**COMMUNICATIVE COMPETENCE IN PROFESSIONAL DENTIST
ACTIVITIES****КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ У ДІЯЛЬНОСТІ ЛІКАРЯ-СТОМАТОЛОГА****Boitsaniuk S.I. / Бойцанюк С.І.***PhD, doc. / канд. мед. наук, доц.*

ORCID: 0000-0001-7742-1346

Manashchuk N.V. / Манащук Н.В.*PhD, doc. / канд. мед. наук, доц.*

ORCID: 0000-0001-6898-1149

Chornij N. V. / Чорній Н.В.*PhD, doc. / канд. мед. наук, доц.*

ORCID: 0000-0001-8145-7931

*I. Horbachevsky Ternopil National Medical University,**Ternopil, Maidan Voli, 1, 46001**Тернопільський національний медичний університет**імені І.Я. Горбачевського, Тернопіль, Майдан Волі, 1, 46001*

Анотація. У статті розглядається питання комунікативної компетентності як складової професійної діяльності лікаря. Практика хороших комунікативних навичок у медичній професії є невід'ємною частиною розвитку значущих і довірчих відносин між лікарями та пацієнтами і, таким чином, приносить користь їм обом.

Хороші комунікативні навички лікарів мають вирішальне значення для побудови довірчих відносин між лікарем і пацієнтом, які не тільки допомагають досягти лікувального успіху, але і призводять до задоволення роботою лікарів. Природно, не багато лікарів наділені хорошими комунікативними навичками, і для цього потрібно формальне навчання.

Ключові слова: професійна діяльність, компетентність, професійна компетентність.

Вступ

Сучасний етап розвитку суспільства формує нову парадигму вищої освіти. Відбувається його активна модернізація, яка стосується всіх аспектів навчання та виховання, і ставить за мету підготовку фахівців на рівні світових стандартів якості. Зростають, вимоги до сучасного медичного працівника, який повинен бути не тільки професіоналом, а й бути культурною особистістю з високим рівнем комунікативних навичок.

З метою підвищення якості вищої медичної освіти нині оновлюються галузеві освітні стандарти, де визначаються загальні та спеціальні компетентності, якими повинні володіти лікарі. При цьому більше уваги акцентується на компетентності у сфері комунікації, серед яких такі здатності: здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, здатність спілкуватися англійською мовою, використання інформаційних і комунікаційних технологій, спроможність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні данні тощо [1].

Основний текст.

Найважливішим структурним компонентом професійної компетентності є комунікативна компетентність, оскільки професійне спілкування є однією з головних якостей компетентності майбутнього лікаря і багато в чому визначає його успіх у професійній діяльності. Нині у світовому науковому

співтоваристві загально визнаною є думка про ключову роль професійної комунікації лікаря у наданні якісної медичної допомоги.

Комунікація лікаря здійснюється на трьох рівнях: мовному, паралінгвістичному та невербальному (екстралінгвальному). Мовний рівень – це, наприклад, збір скарг пацієнта, анамнезу життя та захворювання, рекомендації щодо профілактики захворювань тощо. На паралінгвістичному рівні відбувається обмін інформацією шляхом міміки, жестів тощо. Невербальний рівень забезпечує лікаря необхідною психофізичною інформацією (проведення огляду, пальпації, вивчення результатів додаткових методів обстеження, застосування медичних інструментів тощо). Усі рівні комунікації взаємодіють між собою в процесі спілкування лікаря з хворими та медичним персоналом [2].

Професія лікаря-стоматолога передбачає інтенсивну комунікацію з пацієнтами, колегами та підлеглими. Вміння лікаря успішно здійснювати професійну комунікацію сприяє встановленню і підтриманню психологічного контакту з хворими, створенню доброзичливої атмосфери взаємодії та довіри, дозволяє точніше проводити діагностику, одержати схвалення плану лікування, доступно пояснити поетапність лікувальних заходів та маніпуляцій, надати пацієнтам адекватну медичну інформацію, аргументовано переконувати їх вести здоровий спосіб життя. Саме тому, важливо вчасно сформувати комунікативну компетентність у стоматологів.

Майбутнім медичним працівникам важливо оволодіти професійно-комунікативною компетентністю, до якої входить комплекс професійно-комунікативних умінь та навичок, оскільки саме вони становитимуть базу їх фахової майстерності.

Професійно-комунікативна компетентність майбутніх лікарів включає:

- ✓ професійні та спеціальні знання, уміння, навички; здатність функціонувати в соціумі з урахуванням позицій інших людей;
- ✓ можливість вступати до комунікації з метою бути зрозумілим; здатність вільно володіти мовою конструктивного діалогу;
- ✓ вміння правильно й доступно формулювати професійну думку та суспільно-громадську позицію, особистісне самовираження медичного працівника [3].

Формування професійної комунікативної компетентності передбачає:

- глибокі професійні знання і оволодіння понятійно-категоріальним апаратом певної професійної сфери та відповідною системою термінів;
- вміле професійне використання мовних стилів і жанрів відповідно до місця, часу, обставин, статусно-рольових характеристик партнера (партнерів);
- знання етикетних мовних формул і вміння ними користуватися у професійному спілкуванні;
- вміння знаходити, вибирати, сприймати, аналізувати та використовувати інформацію профільного спрямування;
- володіння інтерактивним спілкуванням, характерною ознакою якого є

необхідність миттєвої відповідної реакції на повідомлення чи інформацію, що перебуває в контексті по-передніх повідомлень;

- володіння основами риторичних знань і вмій;
- уміння оцінювати комунікативну ситуацію швидко і на високому професійному рівні приймати рішення та планувати комунікативні дії [3].

Комунікативну компетентність фахівця можна охарактеризувати як певний рівень сформованості особистісного і професійного досвіду взаємодії з оточуючими, який потрібно індивіду, щоб у рамках своїх здібностей і соціального статусу успішно функціонувати в професійному середовищі і суспільстві [4].

У зв'язку з цим виділяють комунікативну компетентність в професійній сфері, комунікативну компетентність в особистісній сфері та комунікативну компетентність у соціальній сфері.

Комунікативна компетентність спеціаліста медичного профілю в спеціальній сфері включає розуміння і тлумачення професійних термінів, понять (наприклад, в бесіді з колегами, лікарями різних спеціальностей, медсестрами і людьми, що не мають відношення до медицини); розуміння вербальних, формальних (формули, знімками функціонування різних органів) і невербальних засобів (міміка і жести в бесіді з хворим); вміле звернення зі спеціально підготовленим матеріалом (графіками, знімками).

Висновки.

Таким чином, лікар повинен володіти загальними та специфічними комунікативними вміннями, які дозволяють успішно встановлювати контакт із співрозмовником, керувати ситуацією взаємодії з ним. Формування комунікативних навичок є важливим самостійним завданням професійної освіти, націленим на розвиток у лікаря здатності до поліпшення психологічної взаємодії з пацієнтом, що сприяє формуванню конструктивної співпраці, оптимізуючи збір і аналіз клінічних даних, позитивно впливає на ефективність лікувально-профілактичних заходів.

Література.

1. Наказ МОН № 879 від 24.06.2019 року Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 221 «Стоматологія» для другого (магістерського) рівня вищої освіти <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/06/25/221-stomatologiya-magistr.pdf>
2. Корж О. Ю. Комунікативні якості майбутніх лікарів / О. Ю. Корж. // Науковий вісник Донбасу. – 2011. – № 3. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2011_3_11.
3. Погрібна В. Л. Соціологія професіоналізму: монографія / В. Л. Погрібна. – К.: Алерта: КНТ: ЦУЛ, 2008. – 336 с.
4. Кабарда М.К. Мовні і комунікативні здібності та компетенція / М. К. Кабарда, Е. В. Арцишевський // Зап. психології. – 1996. – № 1. С. 43-48.

References.

1. Nakaz MON № 879 vid 24.06.2019 roku Pro zatverdzhennia standartu vyshchoi osvity za spetsialnistiu 221 «Stomatolohiia» dlia drugoho (mahisterskoho) rivnia vyshchoi osvity <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/06/25/221-stomatologiya-magistr.pdf>
2. Korzh O. Yu. Komunikatyvni yakosti maibutnikh likariv / O. Yu. Korzh. // Naukovyi visnyk Donbasu. – 2011. – № 3. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2011_3_11.
3. Pohribna V. L. Sotsiolohiia profesionalizmu: monohrafiia / V. L. Pohribna. – K.: Alerta: KNT: TsUL, 2008. – 336 p.
4. Kabarda M.K. Movni i komunikatyvni zdibnosti ta kompetentsiia / M. K. Kabarda, E. V. Artsyshevskiy // Zap. psykholohii. – 1996. – № 1. pp. 43-48.

Abstract. *The article describes the question of communicative competence as a component of the doctor's professional activities. The practice of good communication skills in the medical profession is integral for the development of meaningful and trustworthy relationship between the doctors and patients and, thus, is beneficial to both of them.*

Good communication skills among the doctors is crucial in building a trustworthy doctor-patient relationship that not only helps in therapeutic success, but also leads to job satisfaction among the doctors. Not many doctors are naturally blessed to have good communication skills and there is necessity of formal training in this.

Key words: *professional activity, competency, professional competence.*

Стаття від правлена: 18.05.2021 р.

© Бойцанюк С.І.